

**САХА СИРИГЭР ПРОФСОЮЗНАЙ ХАМСААНЫ
ҮБҮЛҮӨЙЛЭЭХ СЫЛЫНАН!**

Бары профсоюзнай хамсааһытнар идэлэх үлэһиттэрэ!

Энгийн «Чурагч уулуа (оройдуна)» муниципалын төрийн уюуна Улус депутатуарын Сэбита Сахаата сиринг профсоюзнай хамсааһын төриллэбит 95 сывыан уюуна Профсоюзнай үлэнт күнүтэн иштиник-истиник эгэрдэллэбит!

Үлэлт дьон бйраабын, интэрисстэрин комүскээһини шинэки күөлтэ тутан, хас бишрди үлэлтин комүскалтээх, ойбултээх буоларын сэтгээрэгит эһичи үлэлти сүүн сыалынан буолар. Чуранчыбыт ууруну итинэки сайдымытыгар бишрээ самоболоһон, бары хайысхапарга профсоюзтар төһүү күүс буоларгытыгар махтанабыт уоһна общественнай үлэлтингэр чэгүн буолууну, сонун идеялары, эдэр саппа лидердары, күргүөлүтээх үлэни багарабыт.

Улуу депутаттарын Сэбиэтин председателэ Я.П. ОКОНЕШНИКОВ.

Улсууса -- бу күүнээрээ

ЧУРАПЧЫ УЧУУТАЛ ЭР ДЬОНО ОБО
ИИТИИТИГЭР КУУСКЭ ЫЛСАН
ҮЛЭЛИЭХТЭРЭ

Сэтгэний бийн 23 күнүгэр Чурагны угуулуур аан мангайнгыг үнэтэй илгээх эр киһи оёогчигээр, үөрэхтэһингээ оруулун үрүстэр, күүһүн сомоболуур, үлэ уоцуун тарбаатар сыьылаах форум тэрийиннэ. Уонсайа бисе араас дискусионнай пленарнай үлэстээ, хас биһрдий пленарнайга оёонү илгээтэ туһуламмыг араас хайысхалаах, быһаарыныылаах кэпэстиннэр тэрийистилэр.

Дискусустай куураттан: СР нутуг педагогиканы бырабылшынатын бэрэсдэгтэтэ, СР үөрэйринийн үгүэтэх үлгитэ И.И. Кондаков, Бүлүүтэди Н.Г. Чорнышевскай алынган педагогическай колледж педагогиканы чинчийр лаборатория эбидиэсэйт Е.К. Чиряев, автономнай коммерческайа суук үөрэхтээрини сайыннарар киин сайишынтыа Д.К. Титов кэпэн сүбэгон-амалан, бэйстэрин көрүүтэрин түөрөн барылаар.

Форумна уонсайа 200-кэ педагог эр киһи кыттыыны ыыта. Бирэ дискуссионнай планнаах үлэ түмүгүн эрдэи бары биир савсага кэлбиттэро бааратанна. 1. Ойону үлөнөн итиннэ куусек баарыттан ууарга. 2. НВП (ичкынай быһааннай баарыттан) предмет быһаатынан килтөрөргө. 3. Алын сүһүөк кытаска ойдору педагог эр киһи үөрөтөхтөөк. 4. НПК куусе ыһаа, кыттыыны ыларга ойда этинлөр С.А. Новгородов аатынан Чурапкы орто окускаһын физическэй култуураа үчүгүтала В.Н.

Чурапчыбыг улуутунан үтүс чулуу дон үтөн-сайдан тахсыбыгтара. Үөрөк-бинин ашын арылбыг өмөктоогу бастаыч учуушлар улууска үөрөк сайдылытын сахыгтара, оройсон сайдылыгтар орук уур-буттара. Саха сиринг Чурапчылаары педагогический училище чабылхай кавиры нигэн-үөрөтөн таһаарбыта. Аба дойду Улуу сэриигиз бусуун-учуушлар ылык ихетэрин толорон, харсуурук сэривисинигтэ. Чурапчы кээн туттар үөрөктүк учуонай уолааттан наукаҕа дьулуурдуохтук хардыллынан кээн эйгэ дөйүбүтүн ааттыһыгтара.

[illegible]

Дискуссионный площадката

Кривоналлан айтгалыаа уонна кыһык уорак управлениетын 01-04/283 нүмүрдөх бирисонгон “Дука” дон учуул эр дьон билирин, туска кыһтар үрүк көмүс болу тутарыллы.

Одну сави сакрару,
Одну сави модун сави,
Одну сави модун сави,
Одну сави модун сави.

Къни урхан ипаатиезур,
Съласе, съласе тийнезур,
Свети спору тунка,
Къикаттасур оро кунка.

Үлсүрхлэн үлгэжтэрхэн,
Үөрлүүлэн оюуларуу,
Үсдүүлэн үтүснэ бүхэл,
Үрүүлэн үрдүүтэрүүлэн!

Семён ЖЕНДРИНСКИЙ.

Сайдыы стратегията

САХА СИРИН САЙДЫТА 2030 СЫЛГА ДИЭРИ: ТОБО УОННА ТУОХТАН?

Бийнги хас бийрдиньбигт үчүгэй олоххо талаһабыг. Оёолорбут үчүгэй үөрэхтинихээрин, салгыны сонго уруук хамнастаах нигэрэһинэй үлэлүнхээрин бағарабыг. Хас бийрдиньбигт чөлүк сыдыаахпытын уонна онуук тулаһыар ийэбэ алаартуохпутун бағарабыг.

Бары үчүгүл сүлүмдөх-инстөх, сибтөстөх уонна түргэн интернеттөх үрдүк таһымнаах олоххо дуьсубабыгы Атыгтарган хаалдыбакка эрэ.

Ол эрэн ол туһутар үгүсүк дьаныарыахтык үлэһиккэ ыада. Үлэһир эрэ туһуттан буолбакка, чоочу сорулуктун ситиһэргэ тугу гынаахтыахпытны, хайа хайа, ханан барыахтаахпытны. Туһаһыыр эйгэбит олус түргэнник уларыаа турар эбээ. Олгон хаалсабыт туһуттан билигин кэм ирдэбиллэригэр сон түбэһискэ ыада.

Связанные

Өсөө уон сүл анараа өтүтэр, 2007 сүл сагатыгар, 2020 сүлгэ дылы Саха Өрөспүүбүлүтүнүн өтүтүрүлүөх күүстэрин, транспортун уонна энергетикэтин комплекснай сайдыытын схематын Араасыйлаа бырабыыталыстыба билиһиннэбэ.

Бу юм устатлар Саха сиригэр «Восточная Сибирь – Тихий океан» магистральной ныйаа сэтими тардыллына. «Сила Сибири» гэс сэтими тардыл сагаллына. Роснефть, Газпром, Сургутнефтегаз курдук дойду бодон нефтегазовый хампаанналарын болуомтолоро тута Саха сиригэр туһайылыбытара.

Алмашып жогуур сага саңдыгыта сага таһымта таһыста. Сир аннынаабы рудниктар Накынаабы рудникх хонну үлүз киирдитер. Эһта, Инасти уонна да атын чобу онорон таһаарыы олоххо киирситер.

Сала магистратский ЛЭП тутулунна. Сотору киминен Беркажит-Томмот-Дьоккуускай хайыккашан тилер суол сырыпта садалагына «Лена», «Бүтүү», «Халыма» федеральнай таһымнаах суулары тутсарыы салганар.

Билгээг турар, Схема – 2020-н олоххо кинригэр тулутубут эбийгекэр ахсааннара уюо этилибигтэн элбк. Бу юм устна сүүһүнэн хомустунайлар, уонунан оскосолар уонна ойтон да атын социалыбыг эбийгекэрэ тулутан үлөз кинридир. Нэһиликэнэлээк пууларды гавстаһын уонна тулсарыы үлүгэрэ мыйаһынылар.

Кыргызда, Схеманан былааннаимыл бодон эбийнэгэр бары үлөзү кийрбэткэгэрэ. Ол курдук Фукусима японский АЭС-да тахсыбыл саккал түмүгэр айыпта урайытар сыяна түпөн Элийонский ГЭК-ы уюуш ону калта былаачы сибээстек Канкунский даягы ГЭС-и тутуу токтотулгалар.

Он эрэн, Схема – 2020 сүрэн экономицескэй кордоруутэрэ бондбуун илнэлэ ситгиллэллэр. 3,1 тогүл Схема инксаллелней вариальлан бьлаангемьлг валовой региональней боролуусуяа 3,5 тогүл улаатта. Промышленней боролуусуяа кэринэ 3,7 тогүлүнэн улаатта (бьлаангемьлг 3,6 тогүл).

2007-2015 сүүлийн гурван хэлхээнийг 1 570,6 млрд соёл суумалаар инвестици эзэрлэж, 2015 онд, 2006 оны нэгт тэтгэлтээр, сүрэн хэлхээнийг инвестици эзэрлэж 1,8 тегүүлэн үлдэгдэл, бv Схем – 2020 илэрхийлсэн байдалын 1,43 тегүүлэн кочаган.

Саяа сирин бичигэлийн дэхуута бүтэжик уон сылта 3,3 төгүл улаатта. 2007-2015 сыаларга 617,6 км суол, 3,3 мөл. кв. м изаагаста спорордуну үлөбү юүрдэ. Олох спорруу уһуна 2015 сылта ортотунан 70,29 сылта тэн баста, бу көрдүрүү Схема-2020-чын ыһаагылыгыгын инновационнай быһаагытат 6,3% үрдүк.

Иншибигээр тух куутэр?

Схема 2020-гнн ылыннылыбыт сүрүн көрдөрүүлэр бадыах нинниэ ситиһиллэһинэр, ону кытта аан дойдун экономикаһыгар сүрүн хайыскалар кэтинни уон сылта күөккө уларыйың, Саха сирий салалтата Өрөспүүбүлүө саппыы сайдыыһыгар сапта стратегическай быһааны ыһыарыга сананыа.

Калин бастаангы сырыға аян дойдуга сына эмисе түстэ. Ол онугар онгортон таһары сыналалар буолла. Ордук уоһурдуулар уонна алын нефте-уонна газохимиятан бородукцулар, ПТ-технологиялар билиһэнник сайыллылар, оһон промышленноска үтүө үлэни роботтарынан онгортторго тийиэн эрэбит.

Тийа хайаайсыг багтан эйгэтгээр, тоно эмгт сыралаах үгт үрдүктөн, улахан проблемалар снн биир бааллар. Тосту улартыйыны бу эйгээр киллээр олус уустук эрээрн, тугу да ылмаахаг стээр эмтэ сагаммаг. Тоно эмгт кинматическай, суол-нигэ усонна да апын ылмаахаттар баалларын үрдүктөн Саха сирин пыатын хайаайсыг багта толору барыстаах, үрдүк төлгэстэ кыллах усонна киллээрн киллэр кылдаах сама.

Стратегия – 2030-у онгоорчулар нийнэлгын өсгөх буюу сайдыгын төрүтүн хайа булар промышленнога уснна нмэл, глас салаалара бусуохгара. Онгорон тагварыны сайлаларыны кытаахгара.

Манай сэргэ нэрлэ сайдлыгтаар, инновационнай уонна креативнай экономикада олохсубут сана технологийскэй олох бэһылтэ үөскүүбүтэ. Ийиикитин Арктикада, баар уонна сана үүнүү-сайдбыт туохкаларыгар сүрүн болгомото уурдулусуоҕа. Тыл хаһаайыстыбатын бөлгүлүүстөрүн бэйэлэригэр сана агрокластерлар тэрлиилкэлэрэ. Биситин турар, транспортнай уонна энергетическэй инфраструктуралар сайлгыт сайдыыстара.

Ол эрэн **Схема 2020-тгэн** **Схема 2030** сүүн урьшга ашигтаа сьпар. Ёсөтүн уон сьганаараа өтүгэр өгөһүлүбүт **Схема – 2020** социалай кьһалжуары наущнай мьэтэтгэрингөн бьһаараар, технократичнай уонна сүүн күүс экономика сайдылгытар уурулүбүт бусуларьна, сага Стратегия – 2030 болзомтогун киингэр Киди – киин интэригсгэрэ, олохо тупсазайлык, тальмынык сьспэрор багата. Бу сиргэ, бу кьмгэр бьйөтүн олохун тэриниитэ, кьһагын толору туһаныгта.

Өрсүдбүлүү Ил Дархана Егор Борисов Стратегия 2030-а инновацийн курсук, граждaнcкай уогacтaбa cагтaы cаидaрыгaр бoлгoмтoну тuлaйид. Дoкyмeнтe бy тyулуиaн бeлaнчaы ийишлeбeтaх эрэри, oлoктoоx oнoрoн тaлaдpыны cөргyтyy, иeнeгaй иeнoвaциoннaй бизнecи тэрийи, пpeдпpинимaтeлecтвo бapы кeрyтyгyн cайлaннaрaр мигpагpи кyйyрyтyу, oл ийигэр aтыны-тyтyуу, – бy Стpагeгия 2030-иaн кoрyдyбyт дeлaлaлaр гpаждaнcкай уогacтaбeгe нeнeлeгeнeгe oртoкy aрaнaгa элбигиэгэр тeрeктeк.

США крор.

